

RUHIY BEMORLARNI PARVARISH QILISHDA HAMSHIRALIK JARAYONING O'ZIGA XOS TOMONLARI

To'xtamisheva Maftuna Shermonovna

Bahranova Maftuna Begmamatovna

Najmiddinova nazira Pardaboyevna

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchilari
: Hamshiralik ishi kafedrası o'qituvchilari:

Anatatsiya:

Ushbu maqolada tibbiyot hamshirasi ma'lum bir inson, oila yoki jamoada aniqlagan, salomatlik bilan bog'liq bo'lgan buzilgan talablar, mavjud va potensial muammolarni, ularing sabablari va belgilari, aniqlash va rasman shakllantirish yoritilgan.

Kalit so'zlar: Psixiatriya, potensial, tajovuzkor xulqli, gallutsinator-vasvasali, ruhiy bemorlar, bemor fiksatsiya, neyroleptiklar, gallutsinator-vasvas.

Kasallik organizmni kuchsizlantiradi. Bemor kuch-quvvat to'plash va tezroq davo topishi uchun uni maxsus parvarish qilish lozim.

Psixiatriya statsionaridagi ish jarayoni ruhiy bemorlardagi buzilishlar xarakteriga bog'liq ravishda maxsus xususiyatlarga ega. Bemorlar vaqtning ko'p qismini o'rta tibbiyot xodimlari orasida o'tkazadi, sababi, o'rta tibbiyot xodimlari bemorlarda kuzatuv olib borish va ularning holatlaridagi o'zgarishlarni kuzatuvlar kundaligiga belgilashi zarur. Hamshira navbatchilikni qabul qilayotib, ro'yxat sonidagi bemorlar mosligini tekshirishi, yangi tushganlar bilan tanishishi va shifokor tavsiyalarini ko'rib chiqishi lozim.

Davolash muolajalari shifokor tavsiyasiga binoan o'tkaziladi. Dori vositalari qabul qilinishini kuzatish zarur. Bemorlarning sayrga chiqishlari, qarindoshlari bilan uchrashuvlari qochish imkoniyati yo'q bo'lgan maxsus joylarda o'tkaziladi. Bemorlar sayrdan, qarindoshlari bilan uchrashuvdan, ustaxonalaridagi ishdan qaytganlaridan so'ng, jarohatlovchi vositalarni bor-yo'qligini aniqlash uchun ularni ko'zdan kechiradilar. Bemorlarga olib kelingan narsalar ham tekshiriladi.

Har bir bo'limda kuzatuv palatasi ajratilib, unga atrofdagilar va o'zi uchun xavfli bo'lgan bemorlar joylashtiriladi. Bular psixomotor qo'zg'aluvchanlik, ong buzilishi

holatidagi tajovuzkor xulqli, gallutsinator-vasvasali buzilishlari bor, suitsidal harakatlarga qochishga moyil bemorlardir.

Bu palata doimo yoritilgan, sutka davomida tibbiyot posti joylashtirilgan bo'lib, bemorlar faqat kuzatuv ostida palatadan chiqishlari mumkin. Kuzatuvdan tashqari, boim da sog'ayuvchi bemorlar palatasi, dam olish xonalari bo'lishi zarur.

Psixiatriya shifoxonasi xodimining asosiy vazifasi — bemorni o'zining muammolarini hal qilishga jalb etish, psixiatriya kasalxonasidagi bemorning asosiy muammosi — ruhiy kasallik oqibatidagi majburiy qaramlik holatidir. Hamshira bemorga o'zining holatiga hozircha to'liq hal qilinmaydigan muammolariga nisbatan adekvat munosabatda bo'lishga yordam berishi kerak. Hamshira bemorga e'tiborli bo'lib, uning so'zlari «to'g'ri» yoki «noto'g'ri»ligi hal qilish odatidan qochishi, suhbat malumotlarini tahlil qilishi, bemorning fikrlarini yig'ib olishga yordam berishi, ma'naviy quvvatlashi lozim. Agar bemorda qo'zg'aluvchanlik yuzaga kelib, muloqotga kirishib bo'limasa, bemor fiksatsiyalanib, neyroleptiklar yuborilishi zarur boiadi. Bemor bu holatdan chiqqandan so'ng, uning xulqining o'zgarish sabablari o'rganiladi.

Hamshira bilan bemor o'rtasida ishonchli munosabatlar o'rnatilgan bo'lishi zarur.

Hamshiralik jarayonining beshta bosqichiga mos ravishda, hamshira qarorlar qabul qilishi uchun va muammolarni hal qilishdagi hamshiralik yordamini ko'rsatish uchun sxemaga ega. Hamshiralik tashxisi tibbiyot hamshirasi faoliyati uchun zarur. Oldinda ruhiy kasalliklardagi ehtiyoj buzilishlarining nomlanishi va ulardan kelib chiqadigan hamshiralik tashxislari keltiriladi.

Tibbiyot hamshirasi anamnestik ma'lumotlarni yig'ayotib, bemorni o'ziga ishonтира olishi, hurmat bilan o'zining va otasining ismi bo'yicha murojaat qilishi, ishonch bilan gapirishi, bunda suhbat maxfiy xarakterda bo'lishi kerak. Bu suhbat chogida hamshira bemorga faqatgina uning huquqlarini emas, balki majburiyatlarini ham tushuntiradi, bemorga zarur bo'lgan tekshiruvlar, ularga tayyorlanish, oldinda bo'lgan davolash jarayoni haqida gapirib beradi. Hamshiralik jarayonining 1-bosqichida tibbiyot hamshirasi subyektiv va obyektiv ma'lumotlarni to'plashi zarur. Bunda tibbiyot hamshiralari 97% hollarda asosan birlamchi ma'lumot manbai (bemor) dan foydalanadilar.

Emotsional muloqot shakllantirishda tibbiyot xodimining shaxsi bemorlar tomonidan, ayniqsa, yuqori baholanadi. Shuning uchun muloqotga kirishishda ayrim

maxsus ko'nikmalarga ega bo'lish taqozo etiladi: aloqa o'rnatishni bilish, eshitish, muloqotning noverbal tilini «o'qish» suhbat qurish, savollarni to'g'ri qo'yish. Bemor qanday ruhiy holatdaligidan qat'iy nazar, u jahldormi yoki g'amgin, vahimadami yoki pushaymonda, tibbiyot hamshirasi bemorga ta'sir etib, muloqot o'rnatishi, o'z oldiga qo'ygan vazifalarning yechimini topishi kerak. Shu sababli hamshiralik kasbining ahamiyatga ega sifati muloqotga chidamlilik-sabrlilik, kechirimlilik hisoblanadi. Bemor hamshirada turli hissiyotlar chaqirishi, yoqishi yoki yoqmasligi, yaxshi yoki yomon taassurot qoldirishi mumkin, lekin hamshiraning psixologik tayyorligi har qanday holatda ham o'zini yo'qotmasligiga, kelishmovchilik yoki norasmiy munosabatlarni bartaraf etishga yordam beradi. Bunda «hamshira — bemor» shartli muloqoti o'mida do'stlik, psixologik yaqinlik, bog'lanish munosabatlari yuzaga keladi.

Bemorning muolajalardan bosh tortishi unga nisbatan salbiy munosabat chaqirishi kerak emas. Bahsli masalalar yuzaga kelishi aniq, lekin ularni shifokor bilan, bemor va uning qarindoshlari ishtirokisiz hal qilish lozim.

Hamshira muloqot chogida individual-shaxsiy yondashuv va kasallikning ichki manzarasining to'g'ri shakllanishi uchun bemor shaxsini to'g'ri baholashi zarur.

Xavotirli- o'ychan xarakterli shaxslar doimo qo'llab-quvatlanishga va tinchlantirishga muhtoj bo'ladilar, chunki ularga turli sabablar bo'yicha vahimaga tayyorgarlik, doimiy o'zining va yaqinlarining sog'lig'i uchun xavotirlik hissi xos. Hattoki, arterial qon bosimini ham, qisqa vaqt o'tkazilgan tinchlantiruvchi suhbatdan so'ng o'lchash zarur. Isterik shaxslar harakatlarining erkinligi, ataylab, ko'rinish uchun qilinayotganligi bilan ajralib turadi, ular o'ziga alohida munosabat talab qiladi, kuchli va erkin tashqi hissiy namoyishlarga moyil, «kasallikka qochish», «manfaatdan foydalanish» xulqi shakllangan bo'ladi.

Tibbiyot hamshirasi isterik namoyishlarga berilmasligi va bemorga o'zgacha mehr ko'rsatmasligi zarur (chunki bu namoyish etiborlikni kuchaytiradi), lekin shu bilan birga, bemor shikoyatlarini tinglash ham kerak, sababi bu harakat ongsiz holatda sodir etilib, isterik harakatlar mavjud bo'lgan jiddiy patologiyani inkor etmaydi.

Keksa yoshdagi bemorlar alohida diqqatga sazovor. Ruhiy jarayonlarning faoliyati, xotira, diqqatning pasayishi, psixologik muammolar (yo'qotishlar, yolg'izlik hissi, avlodlar mojarosi, jismoniy yetishmovchilik hissi) ularni, ayniqsa, salbiy psixologik ta'sirlar uchun sezgir qilib qo'yadi.

Ruhij jarayonlar holati haqidagi qimmatli ma'lumotlarni klinik tekshiruvlarni qo'llash beradi. Bemorning aqliy ish qobiliyati diqqatning holati bilan chambarchas bog'liq. Diqqat barcha psixologik tekshiruv uslublarida namoyon bo'ladi, lekin uni korrektur sinama orqali mukammalroq tekshirish mumkin. Bu usulda tekshiriluvchiga imkoni boricha tezroq diqqat bilan turli harflardan tuzilgan yaxlit matnni ko'rib chiqish buyuriladi. Shulte jadvalidan 1 dan 25 gacha bo'lgan raqamlarni qidirish usuli ham ancha samaralidir. Ko'pincha diqqatning ko'chuvchanligi, toliquvchanligi, taqsimlanuvchanligini tekshirish uchun ikki xil rangli jadvaldan foydalaniladi

Xotirani tekshirish uchun 10 ta so'zni yodlash usuli qo'llaniladi: tekshiriluvchiga 10 ta o'zaro bog'lanmagan oddiy so'zlarni yodlash tavsiya qilinadi. Me'yorda inson 10 ta so'zni Leontev usuliga ko'ra qo'llaydi. Tekshiriluvchiga har bir so'zni eslab qolish uchun, kartochkalarning standart to'plamidan ma'nosiga mos rasmni tanlash tavsiya etiladi. So'ngra u yoki bu rasm ko'rsatganda tekshiriluvchi shunga mos so'zni eslashi kerak. Bu usul A. R. Luria tomonidan «piktogramma usuli» nomi bilan o'zgartirilgan; bu usul faqat xotirani emas, balki assotsiativ jarayonlarni tekshirish uchun ham qo'llaniladi. Bu usulda tekshiriluvchiga yodlash uchun berilgan so'zga qisqacha tasvir chizish taklif etiladi, bunda 40-60 daqiqadan so'ng, u rasmga qarab yodlash uchun berilgan so'zni eslashi zarur. Assotsiativ jarayondagi kichik o'zgarishlar so'zlarga mos obrazlar tanlashga va eslab qolishning samaradorligiga ta'sir etishi mumkin.

Adabiyotlar

1. Stavropol sh. 2004-yil 15-16-oktabr Xalqaro anjuman materiallari.
2. Портнов А. А., Федотов Д. Д. Психиатрия — М.: «Медицина», 1965.
3. Samoxvalov V. P. Psixiatriya. O'quv qo'llanma. — Rostovna Donu: Feniks, 2004.
4. Umarova T. YU., Qayumova I. A., Ibragimova M. K. "Hamshiralik ishi" Toshkent-2003 y.
5. <http://lex.uz/docs>